

12-МАВЗУ: РАҚОБАТЛАШГАН БОЗОРДА, ҚИСҚА МУДДАТЛИ ОРАЛИҚДА ФИРМА ФОЙДАСИНИ МАКСИМАЛЛАШТИРИШ ВА УНИНГ ТАКЛИФИ

- 1. Рақобатлашган бозор ва унинг шартлари.**
- 2. Фирма даромадлари ва уларни ҳисоблаш.**
- 3. Корхона фойдасини максималлаштиришни назарий жиҳатдан асослаш ва уни график усулда таҳлил қилиш.**
- 4. Рақобатлашувчи фирманинг қисқа муддатли ораликдаги таклифи.**

Тайёрлади: и.ф.д., доц. Мустафакулов Ш.И.

**Бозор мукаммал рақобатлашган ёки
рақобатлашган бозор дейилади, агар унда
қуйидаги шартлар бажарилса:**

1. Сотувчи ва харидорлар бозорда маҳсулот нархи қандай бўлса, шундай қабул қиладилар ва улар нархга таъсир қила олмайдилар;
2. Бозорга янги сотувчиларнинг кириши ва сотувчиларни бозордан чиқиши чекланмаган;
3. Сотувчилар биргаликда ҳаракат қилиш стратегиясини ишлаб чиқмайдилар;
4. Бозор субъектлари бозор тўғрисида тўлиқ ахборот олиш имкониятига эга.

Рақобатлашган бозорда **умумий даромад** фирма томонидан маълум миқдордаги неъматни сотишдан олинган даромадга тенг, яъни умумий даромад сотилган маҳсулот миқдорини унинг нархига кўпайтмасига тенг:

$$TR=P*Q$$

бу ерда (**TR**) ёки **R** – умумий даромад; (**P**) - нарх; (**Q**) - сотилган неъмат миқдори.

Умуман олганда, даромад сотилган маҳсулот миқдorigа боғлиқ бўлганлиги учун, у $R(Q)$ кўринишида ёзилади.

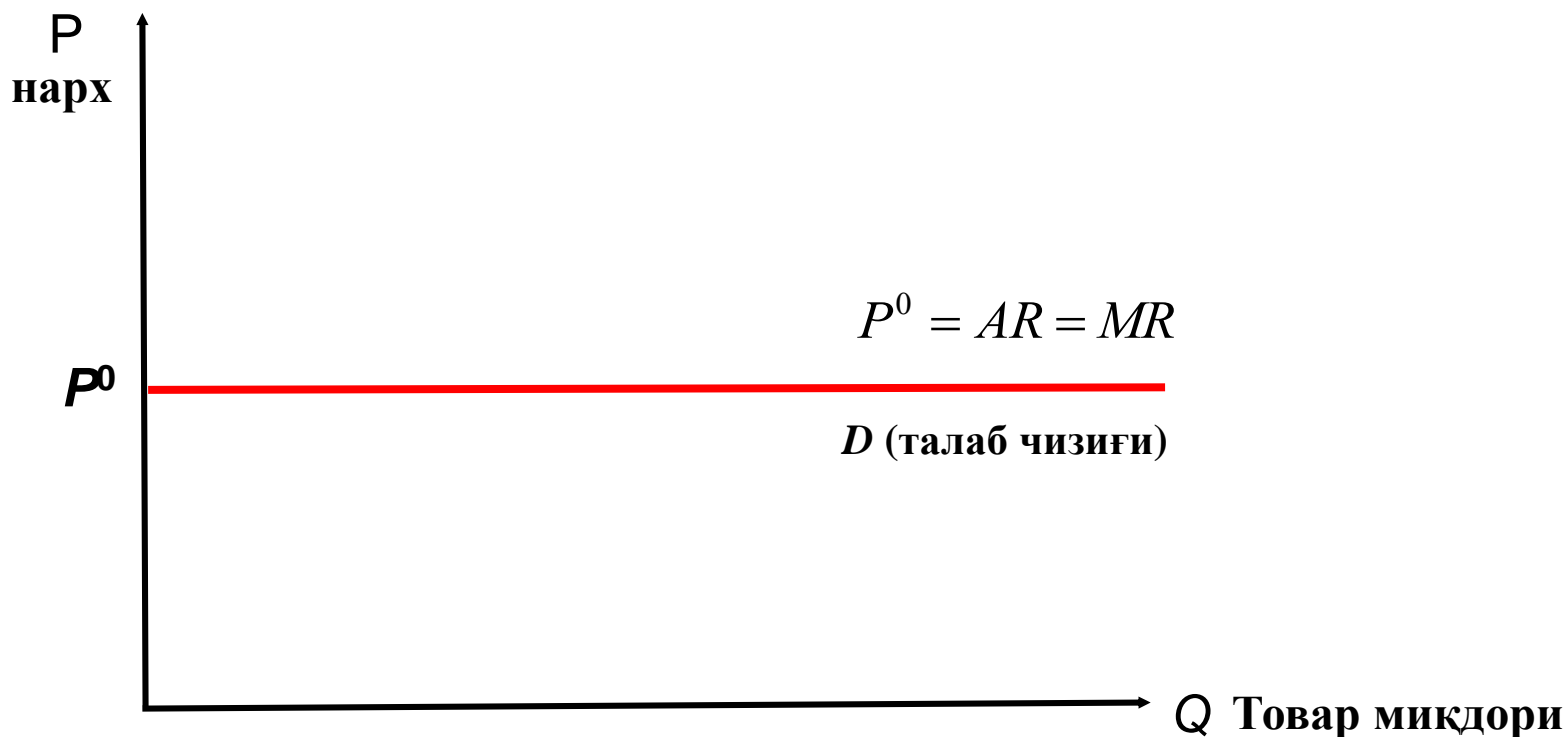
Ўртача даромад – сотилган бир бирлик маҳсулотга тўғри келадиган даромаддир ва у қуйидагича аниқланади:

$$AR = \frac{TR}{Q} = \frac{P \cdot Q}{Q} = P$$

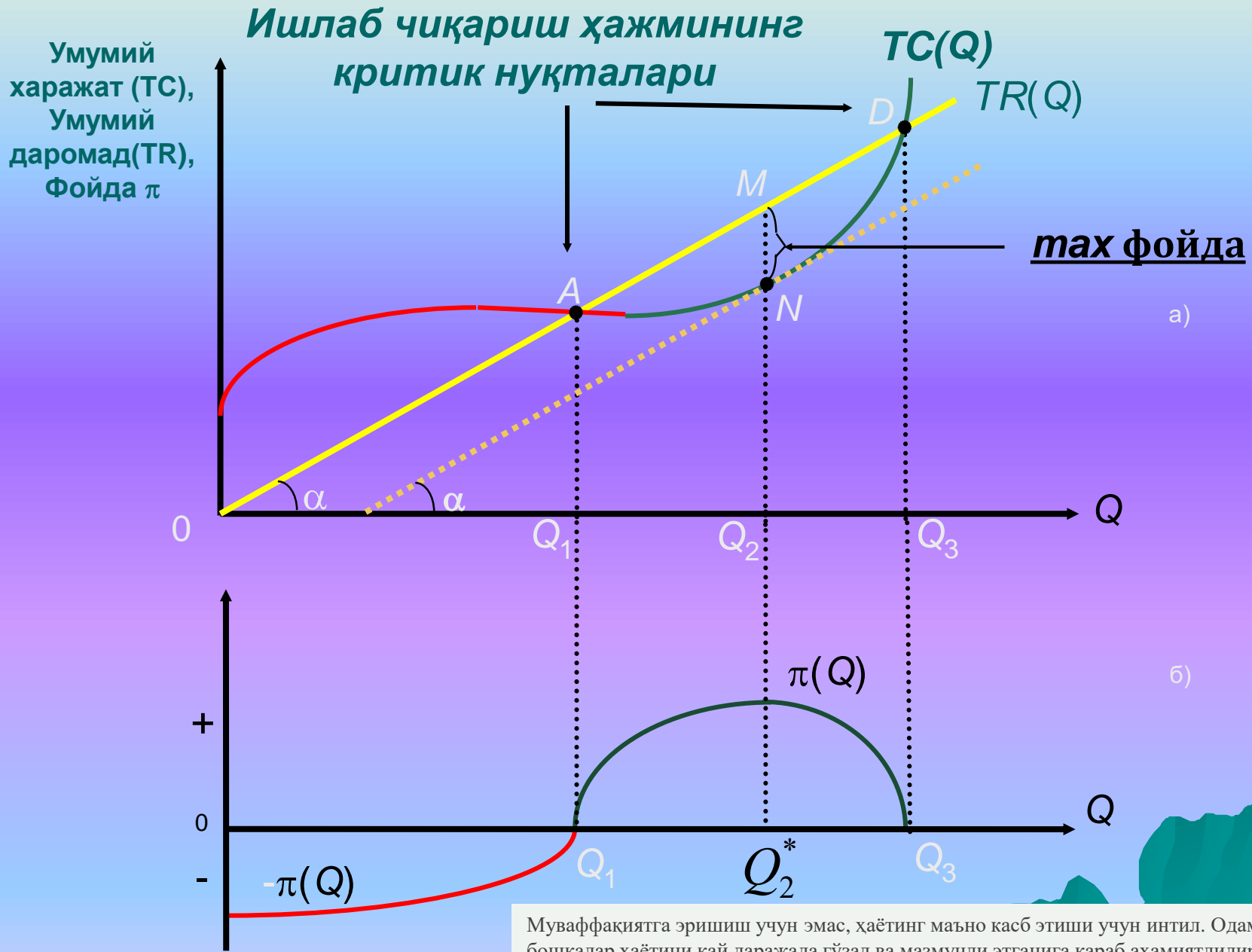
Чекли даромад (MR) – бу қўшимча бир бирлик неъматни сотиш натижасида умумий даромаднинг ўсган қисми, яъни:

$$MR = \frac{\Delta R(Q)}{\Delta Q} = \frac{d(P \cdot Q)}{\Delta Q} = P \cdot \frac{\Delta Q}{\Delta Q} = P$$

Демак, рақобатлашган бозорда талаб чизиғи ўртача ва чекли даромадлар чизиғи билан ифодаланади.

Қиска муддатли ораликда фойдани максималлаштириш графиги

Муваффақиятга эришиш учун эмас, ҳаётинг маъно касб этиши учун интиб. Одамнинг ҳаёти бошқалар ҳаётини қай даражада гўзал ва мазмунли этганига қараб аҳамиятлидир. **А.Эйнштейн**

$$MR = \frac{\Delta R}{\Delta Q} = tg\alpha$$

$$MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q} = tg\alpha$$

$$MC = MR$$

Максималлик шартини математик томондан келтириб чиқарадиган бўлсак,
у ҳолда:

$$\pi(Q) = R(Q) - TC(Q)$$

функция максимал қийматга эришади, қачонки ишлаб чиқариш ҳажмини
кичик миқдорга оширганимизда фойда ўзгармаса, яъни

$$\frac{\Delta \pi(Q)}{\Delta Q} = 0 \quad \frac{\Delta \pi(Q)}{\Delta Q} = \frac{\Delta R(Q)}{\Delta Q} - \frac{\Delta TC}{\Delta Q} = 0$$

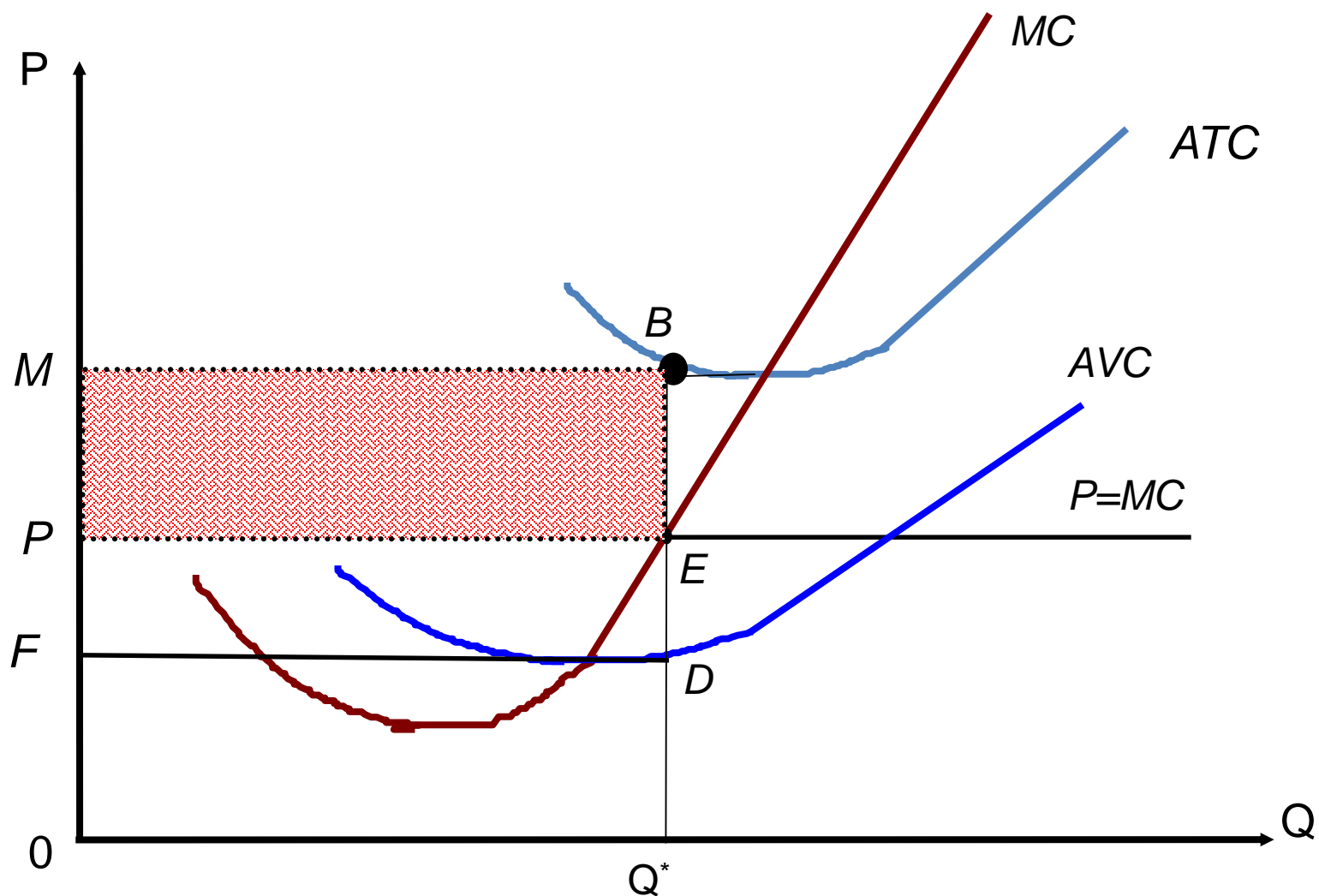
$$\frac{\Delta R(Q)}{\Delta Q} = MR \quad \text{ва} \quad \frac{\Delta TC}{\Delta Q} = MC$$

бўлгани учун фойдани максималлаштириш шартини қуйидагича ёзамиз:

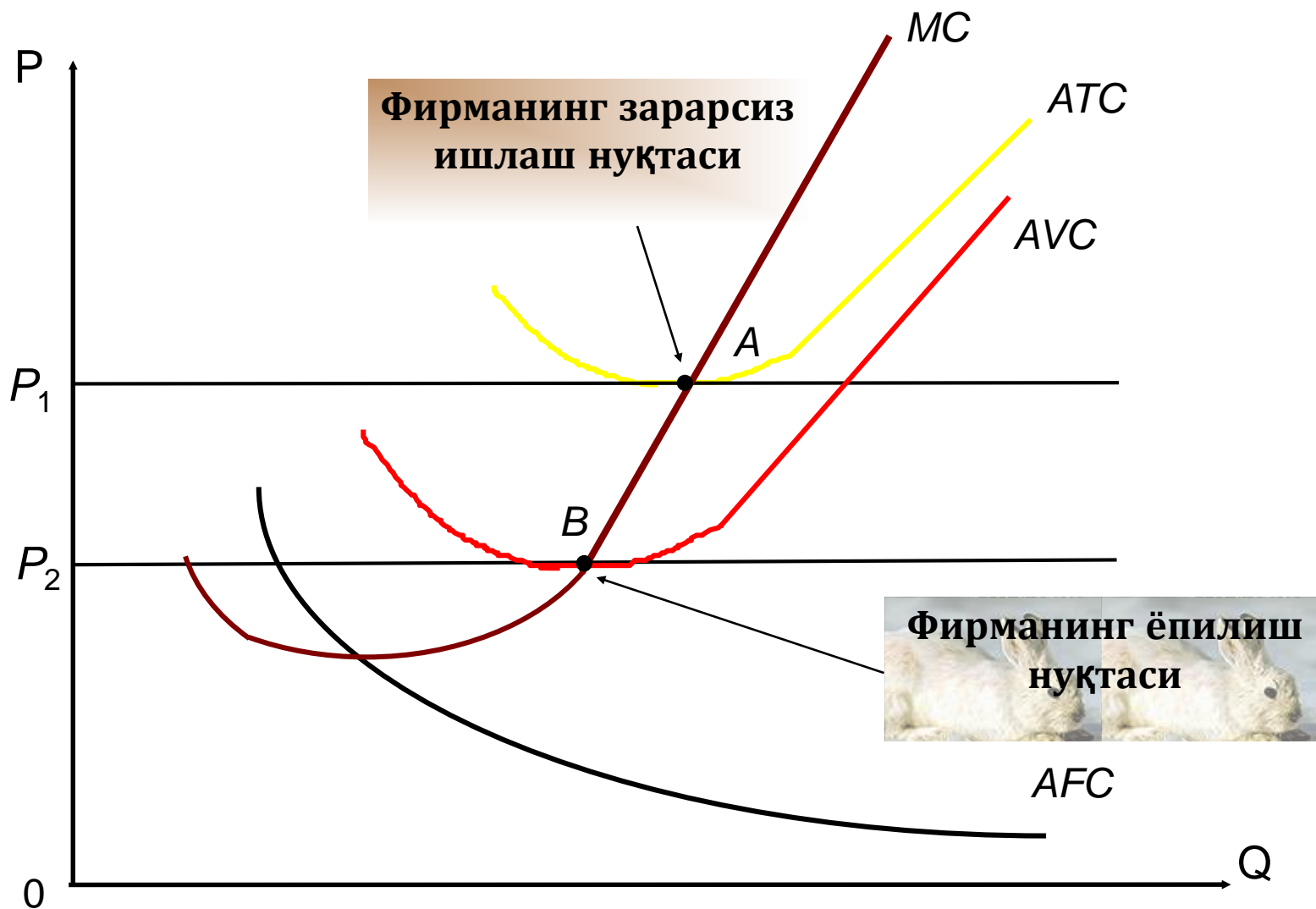
$$MR - MC = 0$$

$$MR(Q) = MC(Q)$$

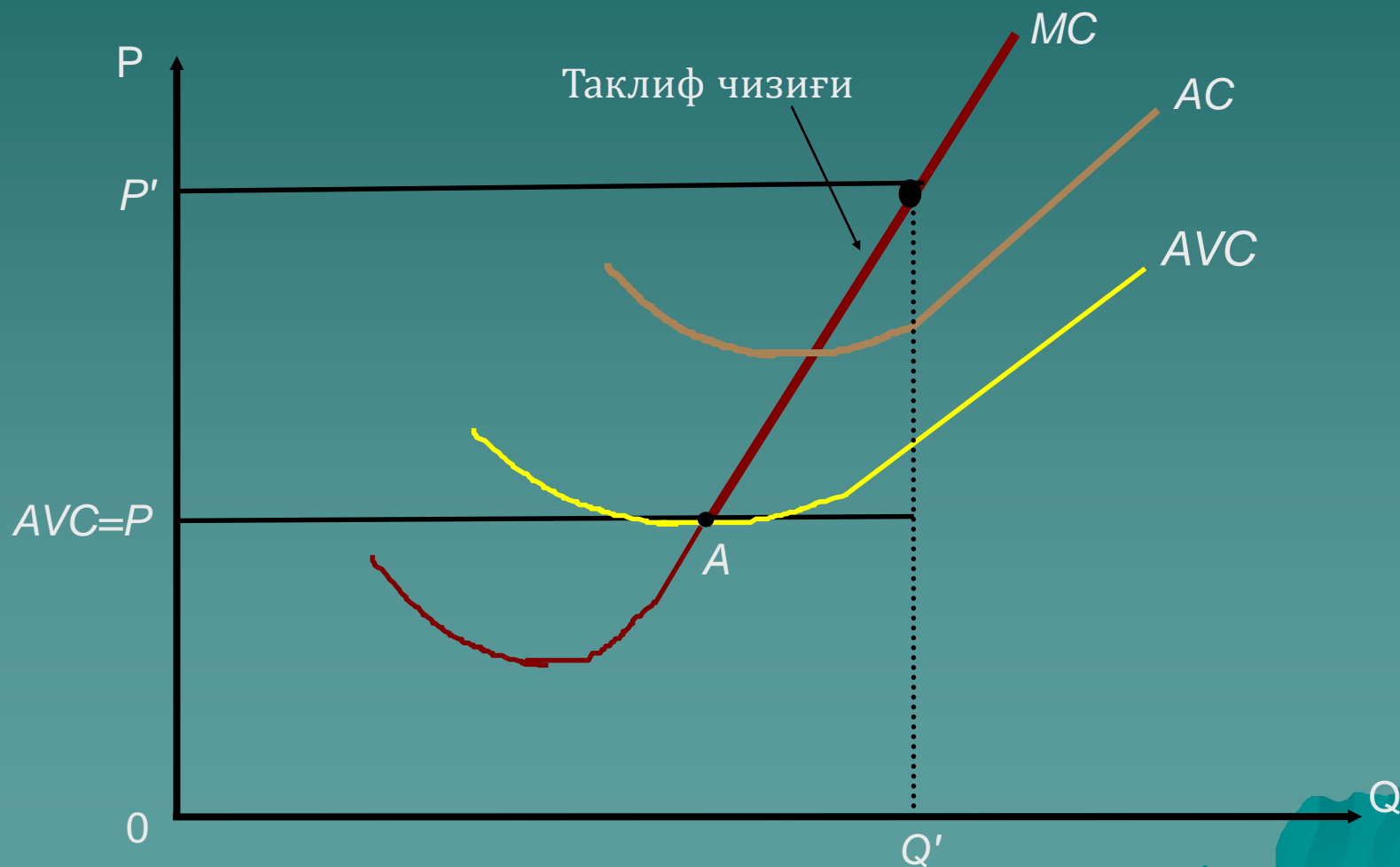
Рақобатлашувчи фирманинг қисқа муддатли оралиқдаги йўқотишлари

Қысқа муддатли ораликда рақобатлашувчи фирманинг рентабеллиги

Рақобатлашувчи фирманинг қисқа муддатли оралиқдаги таклиф чизиғи

Рақобатлашувчи фирма фойдасини максималлаштирувчи
маҳсулот хажми (P=131 минг сўм)

Ишлаб чиқар илган маҳсул от хажми Q	Умумий дарома д TR	Ўзгарма с харажат FC	Ўзгарувч ан харажат VC	Умумий харажат TC	Ўртача ўзгармас харажат AFC	Ўртача ўзгарувчан харажат AVC	Ўртача умумий хаража т ATC	Чекли хаража т MC	Чекл и даро мад MR	Ялпи foyda(+) ёки зарар(-)
0			0	100						
1			90							
2			170							
3			240							
4			300							
5			370							
6			450							
7			540							
8			650							
9			780							
10			930							

Рақобатлашувчи фирма фойдасини максималлаштирувчи маҳсулот хажми (P=131 минг сўм)

Ишлаб чиқар илган маҳсул от хажми Q	Умумий дарома д TR	Ўзгарма с харажат FC	Ўзгарувч ан харажат VC	Умумий харажат TC	Ўртача ўзгармас харажат AFC	Ўртача ўзгарувчан харажат AVC	Ўртача умумий хаража т ATC	Чекли хаража т MC	Чекл и даро мад MR	Ялпи foyda(+) ёки зарар(-)
0	0	100	0	100	-	-	-	-	-	-100
1	131	100	90	190	100	90	190	90	131	-89
2	262	100	170	270	50	85	135	80	131	-8
3	393	100	240	340	33.33	80	113.3	70	131	+53
4	524	100	300	400	25	75	100	60	131	+124
5	655	100	370	470	20	74	94	70	131	+185
6	786	100	450	550	16.67	75	91.67	80	131	+236
7	917	100	540	640	14.29	77.14	91.43	90	131	+277
8	1048	100	650	750	12.50	81.25	93.75	110	131	+298
9	1179	100	780	880	11.11	86.67	97.78	130	131	+299
10	1310	100	930	1030	10	93	103	150	131	280

Уйга вазифа

Ўқув қуроллари ишлаб чиқаришга ихтисослашган фирма ручка ишлаб чиқармоқда. Фирманинг харажат функцияси қуйидагига тенг:

$$TC = 900 + 0.01Q^2$$

Бу ерда, Q - ручка миқдори
Бир дона ручканинг бозор нархи $P=100$ сўм бўлганда, фирма фойдасини максималлаштирувчи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми аниқлансин.

Жадвалнинг бўш катакларини тўлдилинг!

Ишлаб чиқариш қажми (Q)	Нархи (P)	Умумий даромад (TR)	Ўртача ўзгармас харажат AFC	Ўзгармас харажат FC	Ўртача ўзгарувчан харажат AVC	Ўзгарувчан харажат VC	Ўртача умумий харажат ATC	Умумий даромад TC	Бир бирлик маҳсулотдан олинган фойда	Умумий фойда ёки зарар
1890	100						106			
	90		70				95			
						55440	82			7560
	75				19		69			
3360			45		22					
	60					98280			-6	

Эътиборларингиз учун
рахмат!